

Далновидно държавническо и лесовъдско решение

Инж. ДИМИТЪР БЪРДАРОВ е роден на 6 юли 1953 г. в Благоевград. През 1979 г. се дипломира във ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“, и започва работа в ГС – Рилски манастир, като началник на горско-технически участък и зам.-директор. От 1987 г. е гл. специалист в ГСК – София, а от 1990 до пенсионирането си през 2018 г. работи в централното управление по горите последователно като експерт, ръководител-сектор и началник-отдел.

✓ *Целите са постигнати, но началото е трудно*

В началото на 50-те години на ХХ век в България се вземат важни политически решения за развитието на страната в областта на горското стопанство. Наличието на големи по площ ерозирани земи, изсечени и девастирани гори налага извършването на мащабни за страната противоерозионни и залесителни дейности, целящи промяна в състоянието на горите и жизнената среда на селското и градското население. За осъществяването на тези цели се извършва цялостно преустройство на семедобива и разсадниковото производство на фиданки. Въз основа на научните постижения по това време и практическия опит на напредналите страни в тази област (основно Франция и Германия) горските специалисти осъзнават необходимостта от нови организационни и производствени решения за осигуряване на висококачествени посевни материали и контрол при тяхното използване. Едно от тях е изключително далновидното решение на Министерския съвет на България да възложи на Управлението на горите да бъдат създадени две семеконтролни станции на регионален принцип със седалище в градовете София и Пловдив. Първоначалните правомощия и отговорности на станциите са само в областта на окачествяването на горските семена. Основната задача според решението е „предпазване на посевите, а оттам и производството на посадъчен материал за залесяване от рисковете, които носи използването на некачествени семена с неизвестен произход“.

Начало на организирания семеконтрол

Началото е трудно поради липса на оборудвани лаборатории и на помагала и инструкции за извършване на семеконтрола. Благодарение на познанията на назначените първи ръководители на станциите, високоерудирани лесовъди, и техните служители за кратък период от време се изготвя инструкция (БДС) относно методите за лабораторно изпитване на посевните качества на семената

от горските дървесни видове и храсти, както и справочник за плодовете и семената от тях. Особени заслуги за съставянето на тези документи има инж. Борис Мичев – първият директор на Горската семеконтролна станция (ГСС) – София. Фактът, че и до днес тези документи се използват за справки и сравнения, говори за тяхното високо качество и полезност. Така се поставя началото на организиран семеконтрол в България. Впоследствие, по време на 70-годишното съществуване на семеконтролните станции, са им вменени за изпълнение и други важни лесовъдски задачи: определяне, паспортизиране и регистриране на насаждения за семепроизводство и създаване на други източници на горски репродуктивни материали (ГРМ); провеждане на индивидуална селекция на плюсови и кандидателитни дървета в насаждения за семепроизводство; създаване (участие в научни колективи) на опитни и географски култури от местни и интродуцирани видове за изпитване на техния растеж и устойчивост при нови условия; създаване (участие в създаването) на семепроизводствени градини, клонови колекции, маточници и дендрариуми; осъществяване на контрол по състоянието и провежданите сечи в източниците от горската семепроизводствена база; участие в приемателни комисии на извършваните залесявания и проведените инвентаризации на горските култури; контрол на работата и техническото състояние на горските семедобивни станции, съхраняването, транспортирането и използването на посевните и посадъчните материали; дългосрочно съхраняване на семената и тяхното разпределение за ползване от горските стопанства и други ползватели; провеждане на фенологични наблюдения за цъфтежа и семеносенето на горските видове; провеждане на обучения за подобряване на квалификацията на горски служители; участие в експертни съвети за приемане на проекти и нормативни документи в областта на горското стопанство; международна дейност по

”

СПЕЦИАЛИСТИТЕ, РАБОТИЛИ И РАБОТЕЩИ В СТАНЦИИТЕ, СЕ ПОЛЗВАТ С УВАЖЕНИЕ И СА В ПРЕДНИТЕ РЕДИЦИ НА БЪЛГАРСКИТЕ ЛЕСОВЪДИ.

“

Лабораторно изпитване на семена

износа и вноса на горски семена и фиданки, както и обмен на горски репродуктивни материали с други страни.

Европейски перспективи

С приемането на страната ни в Европейския съюз и адаптацията на горското законодателство работата на семеконтролните станции включва и други изключително важни дейности: определяне и отмяна на базови източници от горската семепроизводствена база, в съответствие с изискванията на Директива 105/1999 на ЕС; сертифициране и издаване на основни сертификати на търгуваните ГРМ; контрол по вноса на ГРМ от трети страни; участие в заседанията на работна група „Горски репродуктивни материали“ към ЕК за изготвяне и изменение на решения, директиви и регламенти на ЕС; като официален орган на Р България осъществява обмен на информация за търговията на ГРМ със страните членки на Европейския съюз.

Като забележителен принос в развитието на горското стопанство могат да се оценят някои по-важни лесовъдски постижения на горските семеконтролни станции. Изградена е горска семепроизводствена база (ГСБ), която е в състояние да задоволява нуждите на горското стопанство в страна от висококачествени посевни материали по вид и количество. Изготвен е и се води регистър на източниците от ГСБ. Провежда се контрол чрез лабораторно изпитване на посевните качества на семената, като се използват съвременни методи (по изискванията на ИСТА).

Обилен цъфтеж на вегетативна семепроизводствена градина от бяла акация

Създават се генеративни градини на популационен принцип от бял и черен бор, които са уникални за Европа, както и вегетативни семепроизводствени градини от бяла мура, черен бор, бяла акация, сребрист смърч, дребнолистна липа и други. Създават се географски култури от местни и интродуцирани дървесни видове, поддържа се регистър за страната. Определят се районите на произход в България и се извършва райониране на семенодобива и семеползването. Селектионират се и се паспортизират високопроизводителни и устойчиви кандидателитни дървета (родите-

ли на фамилии), поддържа се база данни за тях. Разработват се методи за стратификация и предпосевна подготовка на посевни материали от горскодървесни и храстови видове. Разработва се методика за кастрене, прореждане и оформяне на короните в семепроизводствени градини. Създадена е генна банка за семена от горски дървесни видове и храсти, включително и такива с европейска значимост. Експерти участват в изготвянето на нормативната база в областта на горското семепроизводство и контрол.

Активността и познанията в областта на европейското законодателство и програми даде възмож-

ност на станциите да участват с проекти за възстановяване на приоритетни горски местообитания, обновяване и модернизиране на лабораториите и разсадниковото производство, изграждане на генна банка и други.

Намалелият обем на залесяванията в страната през последните години и използването на малки партиди семена налагат в бъдеще акцентите в работата на горските семеконтролни станции да се насочат в следните направления:

- Селекция и изпитване на устойчиви форми и произходи на неблагоприятните промени в климата.

- Опазване и съхраняване на горския генетичен фонд в естествените насаждения, одобрени за базови източници, както и на този, въведен в географски култури, семепроизводствени градини и дендрариуми.

- Изготвяне на точна преценка за необходимата ГСБ по площ, възраст, видов състав и район на произход.

- Взаимодействие със собствениците на източници от ГСБ и контрол по правилното им стопанисване и използване.

- Провеждане на генетични проучвания и изготвяне на генни маркери за контрол на добиваните семена.

- Обучение на техническия персонал в горските стопанства, предприятия и районните дирекции по горите, имащи отношение към горското семепроизводство и опазването на ценния генетичен фонд.

В своето дългогодишно съществуване горските семеконтролни станции с работата си доказаха необходимостта от тяхното съществуване. Въпреки динамичната обстановка на преустройство, реорганизация и смяна на модели на управление, благодарение на тяхната полезна и уникална функция, станциите се утвърдиха като изключително важна структура от горското ведомство. С професионалните си качества специалистите, работили и работещи в станциите, се ползват с уважение и стоят в предните редици на високоинтелектуалната част от българските лесовъди. 🍎

Плюсови дървета в семепроизводствено насаждение от черен бор

Селектирано дърво от череша